

Obsah

1	Předmluva	9
2	Syntetické polymery	13
2.1	Úvod	13
2.2	Vznik, struktura a vlastnosti polymerů	14
2.2.1	Podstata polymerů a jejich rozdělení	14
2.2.2	Vznik polymerů	15
2.2.3	Struktura polymerů a jejich vlastnosti	18
2.2.4	Roztoky polymerů	23
2.2.5	Stárnutí a stabilizace polymerů	26
2.3	Přehled polymerů	29
2.3.1	Polymery vzniklé polymerací	29
2.3.1.1	Polyethylen (PE)	29
2.3.1.2	Polystyren (PS)	30
2.3.1.3	Polyvinylacetát (PVAC)	31
2.3.1.4	Polyvinylalkohol (PVAL)	32
2.3.1.5	Polyvinylbutyral (PVB)	33
2.3.1.6	Polymethakryláty a polyakryláty	33
2.3.2	Polymery vzniklé polykondenzací	35
2.3.2.1	Fenolformaldehydové, močovinoformaldehydové a melaminoformaldehydové pryskyřice	35
2.3.2.2	Cyklohexanonové pryskyřice	36
2.3.2.3	Polyethylenglykoltereftalát (PETP)	36
2.3.2.4	Nenasycené polyesterové pryskyřice (UP)	36
2.3.2.5	Polyamidy (PA)	38
2.3.2.6	Silikony (SI)	38
2.3.3	Polymery vzniklé polyadící	41
2.3.3.1	Epoxidové pryskyřice (EP)	41
2.3.3.2	Polyurethany (PUR)	43
2.3.3.3	Polyethylenglykol (PEG)	44
2.4	Deriváty celulosy	45
2.5	Vodné disperze polymerů	46
2.5.1	Příprava vodných disperzí polymerů	46
2.5.2	Vlastnosti disperzí	48
2.5.2.1	Stabilita disperzí	48
2.5.2.2	Tokové vlastnosti disperzí	48
2.5.2.3	Tvorba filmů z polymerních disperzí	49
2.5.3	Použití polymerních disperzí	50
2.5.3.1	Lepidla	50
2.5.3.2	Nátěrové hmoty	51
2.5.3.3	Fasádové nátěrové hmoty	51
2.5.3.4	Umělecké barvy	52
2.5.3.5	Omítkoviny	52
2.5.3.6	Zpevňování omítek, sgrafit a nástěnných maleb vodnými disperzemi polymerů	53
2.6	Lepení	53
Literatura	.....	55
3	Přírodní látky	57
3.1	Proteiny (bílkoviny)	57
3.1.1	Struktura proteinů	58
3.1.2	Denaturace proteinů	61
3.1.3	Fyzikální a chemické vlastnosti aminokyselin a proteinů	62
3.1.4	Želatina a klíž	63
3.1.4.1	Příprava želatiny a klihu	63
3.1.4.2	Vlastnosti želatiny a klihu	64
3.1.4.3	Použití želatiny a klihu	67

3.1.5	Kasein	68
3.1.5.1	Příprava kaseinu	68
3.1.5.2	Roztoky kaseinu	69
3.1.5.3	Použití kaseinátů	70
3.1.6	Vaječné proteiny	71
3.1.6.1	Složení vaječného bílku a žloutku	71
3.1.6.2	Použití vaječných proteinů	72
3.2	Rostlinné oleje (lipidy)	73
3.2.1	Složení rostlinných olejů	73
3.2.2	Oxidace a polymerace olejů	75
3.2.3	Stárnutí a degradace olejových filmů	77
3.2.4	Botnání a extrakce olejových filmů	81
3.2.5	Zahuštěné oleje	84
3.3	Vosky	85
3.3.1	Včelí vosk	86
3.3.2	Lanolin	88
3.3.3	Karnaubský vosk	88
3.3.4	Montánní vosk	89
3.3.5	Ceresin	89
3.3.6	Parafin	90
3.3.7	Mikrokrystalický vosk	90
3.4	Přírodní pryskyřice	91
3.4.1	Chemické složení pryskyřic	92
3.4.2	Diterpenoidní pryskyřice	92
3.4.3	Triterpenoidní pryskyřice	95
3.4.4	Selak	96
3.5	Polysacharidy	96
3.5.1	Chemické složení rostlinných gum	97
3.5.2	Vlastnosti gum	98
3.5.3	Druhy rostlinných gum a jejich použití	98
3.5.3.1	Arabská guma	97
3.5.3.2	Gumy z ovocných stromů	97
3.5.3.3	Tragant	97
3.5.4	Škrob a jeho deriváty	97
3.6	Identifikace přírodních látek	101
3.6.1	Identifikace jednotlivých pojiv	102
3.6.1.1	Polysacharidy	102
3.6.1.2	Proteiny	103
3.6.1.3	Vosky	106
3.6.1.4	Pryskyřice	108
3.6.1.5	Rostlinné oleje	109
	Literatura	111
4	Příčiny poškození a metody konzervace dřeva	113
4.1	Úvod	113
4.2	Struktura a vlastnosti dřeva	113
4.2.1	Anatomická struktura dřeva	113
4.2.2	Chemické složení dřeva	115
4.2.3	Nadmolekulární struktura celulosy a submikroskopická stavba dřeva	116
4.2.4	Fyzikální vlastnosti dřeva	116
4.2.4.1	Objemová hmotnost, objemová hustota	116
4.2.4.2	Objem pórů dřeva	118
4.2.4.3	Vlhkost dřeva	119
4.2.4.4	Botnání a sesychání	120
4.3	Příčiny poškození dřeva	123
4.3.1	Tepelná degradace	124
4.3.2	Kyselá hydrolýza	125
4.3.3	Fotooxidace	125
4.3.4	Dřevokazné houby	125
4.3.5	Průzkum poškození dřeva houbami	127
4.3.6	Dřevokazný hmyz	128
4.4	Konzervace dřeva	129
4.4.1	Metody impregnace dřeva	130
4.4.2	Prostředky pro ochranu dřeva	131

4.4.3	Prostředky zpevňování dřeva	134
4.4.4	Konzervace dřeva nasyceného vodou	137
4.4.4.1	Struktura a vlastnosti vodou nasyceného dřeva	137
4.4.4.2	Metody konzervace vodou nasyceného dřeva	138
4.4.4.2.1	Dehydratace dřeva a zpevňování roztoky látek v nevodných rozpouštědlech	138
4.4.4.2.2	Zpevňování dřeva vodnými roztoky zpevňovacích látek	139
4.4.4.2.3	Zpevňování vodou nasyceného dřeva radiační polymerací monomerů	140
4.4.5	Ochrana polychromie při konzervaci dřeva	142
4.4.6	Výběr vhodné metody pro konzervaci dřeva	143
4.5	Datování dřeva	144
4.5.1	Dendrochronologická analýza	144
4.5.2	Datování radioaktivním uhlíkem	145
Literatura	.....	146
5	Příčiny poškození a metody konzervace kamene	149
5.1	Úvod	149
5.2	Rozdělení hornin	149
5.2.1	Vyvěřelé horniny	149
5.2.2	Usazené horniny	149
5.2.2.1	Opuka	150
5.2.2.2	Pískovec	150
5.2.2.3	Vápenec	151
5.2.3	Metamorfované horniny	152
5.3	Příčiny koroze hornin	152
5.3.1	Vliv teplotních změn	153
5.3.2	Vliv vody	153
5.3.3	Vliv ovzduší	154
5.3.4	Vliv vodorozpustných solí	156
5.3.5	Vliv větru	158
5.3.6	Vliv rostlin a živočichů	158
5.3.7	Koroze opuky	159
5.3.8	Koroze pískovce	159
5.3.9	Koroze vápence a mramoru	160
5.4	Konzervování a restaurování kamene	160
5.4.1	Čištění kamene	161
5.4.1.1	Čisticí pasty	163
5.4.1.2	Odstraňování barevných skvrn kovových sloučenin ..	163
5.4.1.3	Odstraňování olejových nátěrů	164
5.4.2	Odsolování (odstraňování vodorozpustných solí)	165
5.4.3	Zpevňování kamene	166
5.4.3.1	Metody impregnace	167
5.4.3.2	Anorganické zpevňovací prostředky	168
5.4.3.3	Organické zpevňovací prostředky	170
5.4.3.4	Polymerní zpevňovací prostředky	170
5.4.3.4.1	Výběr vhodné formy polymerů	172
5.4.4	Hydrofobizace	177
5.5	Umělý kámen	179
Literatura	.....	180
6	Chemické prostředky v konzervátorské a restaurátorské praxi	183
6.1	Vodné disperze polymerů	183
6.2	Polymery a jejich roztoky	183
6.3	Prostředky na ochranu dřevěných objektů proti působení dřevokazného hmyzu, plísní, hub a proti ohni	184
Literatura	.....	185
7	Rozpouštědla a ředidla a nebezpečí spojená s prací s nimi	205
Literatura	.....	209
Rejstřík	.....	211